

a

FUNDACJA TAURUS

PRZYJĘCIE
I
ODRZUCENIE
SPADKU

BIULETYN PRAWNY NUMER 4
PUNKTU NIEODPŁATNEJ POMOCY
PRAWNEJ NR 9 W POZNANIU

Z

PRZYJĘCIE I ODRZUCENIE SPADKU

Podstawa prawna: art. 1012-1024 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 roku, poz. 459) - *dalej jako k.c.*; art. 640-643 Ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 1822 z późn. zm.) - *dalej jako k.p.c.*.

Niniejsze opracowanie ma na celu omówienie najistotniejszych kwestii z zakresu problematyki przyjęcia i odrzucenia spadku, zwłaszcza wobec faktu gruntownych zmian wprowadzonych Ustawą z dnia 20 marca 2015 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 roku, poz. 539) - *dalej jako Ustawa z 20-03-2015r*, które weszły w życie z dniem 18 października 2015 roku.

Należy pamiętać, że spadkobierca (ustawowy lub testamentowy) w pewnych wypadkach może nie być zainteresowany przyjęciem przypadającego na niego spadku. Dzieje się tak zwłaszcza gdy w skład spadku wchodzi znaczne długi spadkodawcy. Obowiązujące normy prawne pozwalają spadkobiercy na wyrażenie w tym zakresie określonej woli.

Miejsce złożenia oświadczenia.

Oświadczenie o prostym przyjęciu spadku lub z dobrodziejstwem inwentarza albo o odrzuceniu spadku może być złożone przed notariuszem lub w sądzie rejonowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu składającego oświadczenie. Notariusz lub sąd prześle niezwłocznie oświadczenie, wraz z załącznikami, do sądu spadku. Oświadczenie może zostać także złożone w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku przed sądem spadku, tj. sądem rejonowym ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli jego miejsca zwykłego pobytu w Polsce nie da się ustalić, sądem miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część. W braku powyższych podstaw sądem spadku jest sąd rejonowy dla m.st. Warszawy.

Termin, sposób złożenia i forma oświadczenia.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku złożone pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu jest nieważne.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku nie może być odwołane.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku można złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku powinno być pisemne z podpisem urzędowo poświadczonym.

Zdolność do złożenia oświadczenia.

Samodzielnie oświadczenie co do spadku może złożyć osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Powołani do dziedziczenia małoletni oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo składają oświadczenie co do spadku przez swojego przedstawiciela ustawowego. Do przyjęcia spadku wprost w imieniu osoby niemającej pełnej zdolności do czynności prawnych, a także na odrzucenie spadku potrzebna jest zgoda sądu opiekuńczego. Złożenie wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego powoduje zawieszenie – na czas trwania postępowania – biegu 6-miesięcznego terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c.. Nie jest natomiast konieczne uzyskiwanie przez przedstawiciela ustawowego zezwolenia sądu opiekuńczego na przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

-

Spadkobierca może złożyć jedno z trzech oświadczeń:

1. oświadczenie o prostym przyjęciu spadku - wówczas spadkobierca ponosi nieograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe;
2. oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza - wówczas spadkobierca ponosi ograniczoną odpowiedzialność za długi spadkowe;
3. oświadczenie o odrzuceniu spadku - wówczas spadkobierca nie ponosi odpowiedzialności za długi spadkowe, ale również nie dziedziczy żadnych aktywów wchodzących w skład spadku, jest wówczas traktowany tak jakby nie dożył otwarcia

spadku (zmarł wcześniej niż spadkodawca). (art. 1012 k.c.).

Ad. 1.

Spadkobierca, który nie chce ponosić odpowiedzialności za długi spadkowe, winien złożyć oświadczenie o prostym przyjęciu spadku, jedynie w wypadku, gdy ma pewność, iż w skład spadku nie wchodzi żadne długi. Zaletą prostego przyjęcia spadku jest możliwość szybkiego zakończenia postępowania spadkowego bez konieczności angażowania spadkobierców dziedziczących w dalszej kolejności, co staje się na ogół konieczne np. przy odrzuceniu spadku. Po zmianach wprowadzonych Ustawą z 20-03-2015r., tj. od dnia 18 października 2015 roku, nieograniczona odpowiedzialność za długi spadkowe powstaje jedynie w wyniku wyraźnego oświadczenia spadkobiercy. Natomiast w wypadkach, gdy śmierć spadkodawcy nastąpiła przed dniem 18 października 2015 roku, co do zasady niezłożenie żadnego oświadczenia w przedmiocie spadku w terminie 6 miesięcy od dnia dowiedzenia się o śmierci spadkodawcy skutkowało prostym przyjęciem spadku z mocy prawa przez spadkobiercę powołanego do dziedziczenia w pierwszej kolejności.

Ad. 2.

Oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza powoduje, że spadkobierca, który je składa ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Omawiane ograniczenie odpowiedzialności spadkobiercy stanowi obecnie skutek prawny złożenia wyraźnego oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza na podstawie art. 1012 k.c. bądź działania fikcji prawnej z art. 1015 § 2 k.c.. Każdy spadkobierca nieskładający w ustawowym terminie oświadczenia co do spadku jest zatem uważany za przyjmującego spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Spadkobierca odpowiada całym swoim majątkiem spadkowym i osobistym, ale tylko do określonej wartości. Wyczerpanie sumy wyznaczającej granice odpowiedzialności w zasadzie zwalnia spadkobiercę od dalszej odpowiedzialności.

Należy pamiętać, że powyższe ograniczenie odpowiedzialności odpada i powstaje pełna odpowiedzialność za długi spadkowe, jeżeli spadkobierca podstępnie pominął w wykazie inwentarza lub podstępnie nie podał do spisu inwentarza

przedmiotów należących do spadku lub przedmiotów zapisów windykacyjnych albo podstępnie uwzględnił w wykazie inwentarza lub podstępnie podał do spisu inwentarza nieistniejące długi.

Spis inwentarza dokonywany jest przez komornika na podstawie postanowienia wydawanego na wniosek np. spadkobiercy przez sąd spadku. Obok istniejącego wcześniej spisu inwentarza, Ustawą z 20-03-2015r. wprowadzono instytucję wykazu inwentarza, którego koszty są znacznie niższe w porównaniu do kosztów sporządzenia spisu inwentarza. W ten sposób spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza może złożyć w sądzie albo przed notariuszem wykaz inwentarza. Wykaz inwentarza składany przed notariuszem zostaje objęty protokołem stanowiąc dokument urzędowy. Z kolei wykaz inwentarza składany w sądzie sporządza się według ustalonego wzoru i ma on charakter dokumentu prywatnego. Formularze wykazu majątku dostępne są w sądach oraz na stronie <http://bip.ms.gov.pl/pl/formularze/>

Spadkobierca, który złożył wykaz inwentarza spłaca długi spadkowe zgodnie ze złożonym wykazem. Nie może jednak zasłaniać się brakiem znajomości wykazu inwentarza złożonego przez innego spadkobiercę, zapisobiercę windykacyjnego lub wykonawcę testamentu.

Od chwili sporządzenia spisu inwentarza spadkobierca spłaca długi spadkowe zgodnie ze sporządzonym spisem.

Ad. 3.

Spadkobierca odrzucający spadek jest traktowany tak, jakby w chwili otwarcia spadku nie miał zdolności dziedziczenia. Przy dziedziczeniu ustawowym dochodzą wówczas do dziedziczenia zstępni odrzucającego (gdy chodzi o dziecko spadkodawcy lub jego rodzeństwo), ulegają odpowiedniemu zwiększeniu udziały spadkowe pozostałych spadkobierców oraz dochodzą do dziedziczenia spadkobiercy powołani w dalszej kolejności. Przy dziedziczeniu testamentowym mogą ulec zwiększeniu udziały pozostałych spadkobierców z tytułu przyrostu albo też dojdą do dziedziczenia spadkobiercy ustawowi.